Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

31 mai 2017*

„Trimitere preliminară — Articolul 45 TFUE — Libera circulație a lucrătorilor — Obligație de înmatriculare a unui vehicul aparținând unei persoane cu reședința în Belgia și destinat să fie utilizat în Italia”

În cauza C-420/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles) (Belgia), prin decizia din 12 iunie 2015, primită de Curte la 30 iulie 2015, în procedura penală împotriva

U,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça (raportor), președinte de cameră, doamna M. Berger și domnii A. Borg Barthet, E. Levits și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul U, de J. Waldron, avocat;

— pentru guvernul elen, de S. Papaïoannou și de K. Nasopoulou, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de D. Martin și de M. Kellerbauer, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 18, 20, 45, 49 și 56 TFUE.

* Limba de procedură: franceza.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale inițiate împotriva domnului U, resortisant italian, funcționar al Comisiei Europene, pentru faptul că a circulat în Belgia cu un autovehicul înmatriculat în Italia.

Cadrul juridic

Dreptul belgian

3 Articolul 2 alineatul 1 din l'arrêté royal du 20 juillet 2001, relatif à l'immatriculation des véhicules [Decretul regal din 20 iulie 2001 privind înmatricularea vehiculelor (*Moniteur belge* din 8 august 2001), denumit în continuare „Decretul regal din 20 iulie 2001"] dispune:

„Un vehicul poate fi introdus în circulație numai dacă este înmatriculat și dacă are plăcuța de înmatriculare acordată la înmatriculare."

4 În temeiul alineatului 2 al acestui articol, înmatricularea nu este totuși obligatorie pentru anumite vehicule, datorită caracteristicilor proprii ale acestora.

5 Articolul 3 alineatul 1 din acest decret prevede:

„Persoanele care au reședința în Belgia înmatriculează vehiculele pe care doresc să le pună în circulație în Belgia în registrul vehiculelor prevăzut la articolul 6, chiar dacă aceste vehicule sunt deja înmatriculate în străinătate.

Reședința în Belgia înseamnă că aceste persoane îndeplinesc una dintre următoarele condiții:

a) sunt înscrise în registrul populației al unei comune belgiene;

[…]

[…]"

6 Alineatul 2 al acestui articol enumeră ipotezele în care înmatricularea în Belgia a vehiculelor înmatriculate în străinătate și puse în circulație de persoanele care au reședința în acest stat membru nu este obligatorie.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

7 Din decizia de trimitere reiese că, la 22 noiembrie 2013, domnul U a făcut obiectul unui control al poliției în Bruxelles (Belgia), în timp ce conducea autovehiculul său înmatriculat în Italia.

8 Instanța de trimitere arată că, potrivit procesului-verbal al poliției, domnul U are reședința principală în Belgia și dispune de permise de conducere italian și belgian.

9 În fața instanței menționate, domnul U a precizat că este funcționar al Comisiei și că își împarte domiciliul între Belgia și Italia, unde se deplasează în fiecare săptămână pentru a preda la Universitatea din Pisa, precum și din motive familiale, în legătură în special cu boala tatălui său. El a arătat că este proprietarul a două autovehicule, unul înmatriculat în Belgia și altul în Italia, cel din urmă fiind destinat utilizării în principal în acest al doilea stat membru. Domnul U a arătat de asemenea că în ziua controlului doar traversa Belgia, dinspre Italia, unde se aflase cu o seară înainte,

pentru a lua, la trecerea prin Bruxelles, o altă persoană, cu care trebuia să se deplaseze la un seminar în Germania. După încheierea acestui seminar, domnul U urma să se întoarcă în Italia, să lase acolo acest vehicul și să revină la Bruxelles cu avionul.

10 Prin hotărârea tribunal de police de Bruxelles (Tribunalul de Poliție din Bruxelles) (Belgia) din 10 septembrie 2014, domnul U a fost condamnat la o amendă, printre altele, pentru că a introdus în circulație pe drumurile publice un autovehicul neînmatriculat în Belgia, cu încălcarea dispozițiilor Decretului regal din 20 iulie 2001.

11 Sesizată cu apelul formulat de domnul U, instanța de trimitere amintește că problema eventualei incompatibilități dintre articolele 2 și 3 din Decretul regal din 20 iulie 2001 și dispozițiile Tratatului FUE în materia liberei circulații a persoanelor a făcut obiectul, pe de o parte, al Avizului 31.530/4 din 13 iunie 2001 al Conseil d'État (Consiliul de stat, Belgia) și, pe de altă parte, al Hotărârii Curții din 15 decembrie 2005, Nadin și Nadin-Lux (C-151/04 și C-152/04, EU:C:2005:775).

12 În aceste condiții, tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles) (Belgia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolele 2 și 3 din Decretul regal din 20 iulie 2001 […] sunt în contradicție cu articolele 18, 20, 45, 49 și 56 [TFUE], în măsura în care, pentru a circula în Belgia – chiar și numai pentru a traversa țara – vehiculele care aparțin unui rezident al unui stat membru al Uniunii Europene, altul decât [Regatul Belgiei], și înmatriculate în acest alt stat membru trebuie să facă obiectul unei înmatriculări belgiene atunci când persoana este și rezident belgian?"

Cu privire la întrebarea preliminară

13 Cu titlu introductiv, în privința dispozițiilor tratatului aplicabile în litigiul principal, trebuie arătat că un resortisant al Uniunii, precum domnul U, care lucrează pentru o instituție sau un organ al acesteia într-un alt stat membru decât statul său membru de origine intră în domeniul de aplicare al articolului 45 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2000, Ferlini, C-411/98, EU:C:2000:530, punctul 42, Hotărârea din 16 decembrie 2004, My, C-293/03, EU:C:2004:821, punctul 47, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2016, Adrien și alții, C-466/15, EU:C:2016:749, punctele 24 și 25).

14 Astfel, articolul 49 TFUE, care interzice restricțiile privind libertatea de stabilire, nu este relevant în cadrul litigiului principal, întrucât această libertate privește accesul la activități independente și la exercitarea acestora.

15 În acest cadru nu este relevant nici articolul 56 TFUE, întrucât dosarul de care dispune Curtea nu conține niciun element care să permită stabilirea unei legături între situația în discuție în litigiul principal și exercitarea libertății de prestare a serviciilor prevăzută de acest articol.

16 Articolul 18 TFUE, la rândul său, nu are vocația de a se aplica în mod autonom decât în situațiile reglementate de dreptul Uniunii pentru care tratatul nu prevede norme speciale de interzicere a discriminării. Or, principiul nediscriminării a fost pus în aplicare, în domeniul liberei circulații a lucrătorilor, prin articolul 45 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2012, Prete, C-367/11, EU:C:2012:668, punctele 18 și 19).

17 În sfârșit, articolul 20 TFUE, instituind cetățenia Uniunii, se limitează să prevadă că cetățenii Uniunii au drepturile și obligațiile prevăzute în tratate. Așadar, acest articol nu poate avea, în această privință, o aplicare autonomă în raport cu dispozițiile specifice ale tratatului care reglementează drepturile și obligațiile cetățenilor Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 2004, My, C-293/03, EU:C:2004:821, punctul 32).

18 Având în vedere aceste considerații, articolele 18, 20, 49 și 56 TFUE sunt lipsite de relevanță în cadrul cauzei principale.

19 În consecință, este necesară reformularea întrebării preliminare ca urmărind să se stabilească dacă articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații a unui stat membru care obligă un lucrător rezident să înmatriculeze în acest stat membru, pentru a putea circula acolo, chiar și ocazional, un vehicul al cărui proprietar este acest lucrător și care este înmatriculat într-un alt stat membru.

20 În această privință, trebuie arătat mai întâi că articolul 45 TFUE se opune oricărei măsuri naționale care, chiar și atunci când se aplică fără discriminare pe motiv de cetățenie, este susceptibilă să îngreuneze sau să facă mai puțin atractivă exercitarea libertăților fundamentale garantate de tratat de către resortisanții Uniunii (Hotărârea din 6 octombrie 2016, Adrien și alții, C-466/15, EU:C:2016:749, punctul 26). Prin urmare, chiar și o restricție cu întindere limitată sau de importanță minoră privind libera circulație a persoanelor este interzisă de articolul 45 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 iulie 2012, Comisia/Spania, C-269/09, EU:C:2012:439, punctul 55 și jurisprudența citată).

21 În continuare, Curtea a constatat deja că obligația care incumbă unor lucrători cu reședința într-un stat membru de a înmatricula în acest stat vehiculele de serviciu puse la dispoziția lor de o societate cu sediul în alt stat membru constituia un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 septembrie 2005, Comisia/Danemarca, C-464/02, EU:C:2005:546, punctele 46 și 52, precum și Hotărârea din 15 decembrie 2005, Nadin și Nadin-Lux, C-151/04 și C-152/04, EU:C:2005:775, punctul 36).

22 În plus, Curtea a statuat că poate constitui un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor o reglementare care, deși se aplică indiferent de cetățenia lucrătorilor în cauză, afectează nu numai accesul la piața muncii, ci și condițiile de exercitare a unei activități economice (Hotărârea din 15 septembrie 2005, Comisia/Danemarca, C-464/02, EU:C:2005:546, punctele 36 și 37).

23 În sfârșit, în cadrul unui litigiu privind aplicarea aceluiași articol 3 din Decretul regal din 20 iulie 2001 în discuție în litigiul principal, Curtea a apreciat în esență că statele membre puteau institui o obligație de înmatriculare precum cea prevăzută la acest articol, în privința unui vehicul de serviciu pus la dispoziția unui lucrător independent rezident în Belgia și înmatriculat deja într-un alt stat membru, atunci când acest vehicul era destinat a fi utilizat cu titlu permanent în principal pe teritoriul primului stat membru sau în cazul în care acesta era utilizat în fapt în acest mod (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 decembrie 2005, Nadin și Nadin-Lux, C-151/04 și C-152/04, EU:C:2005:775, punctele 41-43).

24 În speță, din decizia de trimitere rezultă că, în temeiul articolelor 2 și 3 din Decretul regal din 20 iulie 2001, autoritățile belgiene aplică o amendă rezidenților care circulă pe rețeaua rutieră a acestui stat membru cu un autovehicul care le aparține și care este înmatriculat în alt stat membru.

25 Este necesar să se constate că o asemenea practică împiedică un resortisant al Uniunii cu reședința în Belgia care și-a părăsit statul membru de origine și a făcut uz de dreptul său la liberă circulație în calitate de lucrător să utilizeze, fie și în mod marginal, rețeaua rutieră belgiană cu un autovehicul al cărui proprietar este și care este înmatriculat într-un alt stat membru.

26 În aceste împrejurări, o obligație de înmatriculare precum cea instituită prin articolele 2 și 3 din Decretul regal din 20 iulie 2001, chiar dacă se aplică oricărui rezident belgian, indiferent de cetățenie, este de natură să facă mai puțin atractivă exercitarea libertății fundamentale prevăzute la articolul 45 TFUE. În consecință, o asemenea obligație constituie un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor.

27 În ceea ce privește posibila justificare a unui asemenea obstacol, din informațiile de care dispune Curtea reiese că vehiculul aparținând domnului U înmatriculat în Italia era destinat a fi utilizat în principal în statul membru menționat.

28 Dacă aceasta ar fi într-adevăr utilizarea vehiculului respectiv, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere, condiția de legătură cu statul membru care impune obligația de înmatriculare, prevăzută la punctul 23 din prezenta hotărâre, nu ar fi îndeplinită.

29 Astfel, o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal nu ar putea fi admisă decât în temeiul măsurilor derogatorii prevăzute expres la articolul 45 alineatul (3) TFUE sau dacă urmărește un obiectiv legitim compatibil cu tratatul și dacă se justifică prin motive imperative de interes general. În acest caz însă ar trebui, în plus, ca aplicarea lor să fie de natură să asigure realizarea obiectivului în cauză și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv (Hotărârea din 15 septembrie 2005, Comisia/Danemarca, C-464/02, EU:C:2005:546, punctul 53).

30 Or, instanța de trimitere nu a prezentat niciun motiv de natură să justifice obstacolul în calea liberei circulații a lucrătorilor reprezentat de articolele 2 și 3 din Decretul regal din 20 iulie 2001 astfel cum sunt aplicate de autoritățile belgiene. Nici guvernul belgian nu a invocat nicio justificare a acestor dispoziții.

31 În aceste condiții, se impune să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, în temeiul căreia un lucrător rezident are obligația să înmatriculeze în acest stat membru un autovehicul al cărui proprietar este, dar care este deja înmatriculat într-un alt stat membru și care este destinat în principal a fi utilizat pe teritoriul acestui din urmă stat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

32 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, în temeiul căreia un lucrător rezident are obligația să înmatriculeze în acest stat membru un autovehicul al cărui proprietar este, dar care este deja înmatriculat într-un alt stat membru și care este destinat în principal a fi utilizat pe teritoriul acestui din urmă stat.

Semnături